

HASTANE DENETİMLERİ

Pelinsu Buket DOĞANYIĞIT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Samsun Türkiye,
pelinsubuket.doganyigit@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5108-473

ÖZET

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmeler, denetim ihtiyacını ve önemini arttırmıştır. Bu gelişmeler hastane işletmelerini de etkilemiş, denetim sisteminin etkinliğinin sorgulanması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. İnsan sağlığı konusunda önemli bir yeri olan hastaneler yapmakla yükümlü oldukları hizmet ve görevleri, mevzuata, düzenlemelere, politika ve programlara uygun olarak düzenlemekten ve yürütmekten sorumludur. Hastaneler açısından önemli görülen ve hizmet sunumunda aksaklıklara neden olabilecek alanlarda birçok kurum ve kuruluş tarafından hastane denetimleri yapılmaktadır. Böylelikle; hastane denetimleri yapılarak daha kaliteli, daha etkin ve hakkaniyete uygun hizmet sunumu için katkı ve iyileşmeler sağlanmaktadır. Çalışmada her sağlık kurumunda olması gereken denetimin işleyiş yapısı, denetim türleri konularına değinilmiştir. Ayrıca çalışmada, ülkemizde faaliyet gösteren tüm sağlık tesislerinin standartlara ve mevzuatlara uygunluğunu değerlendiren kurum ve kuruluşlardan da bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hastaneler, Denetim, Hastane Denetimleri.

ABSTRACT

The developments in the world and in our country in recent years have increased the need and importance of auditing. These development shave also affected hospital businesses and revealed that the effectiveness of the inspection system should be questioned. Hospitals, which have an important place in human health, are responsible for arranging and carrying out the services and duties they are responsible for in accordance with the legislation, regulations, policies and programs. Hospital inspections are carried out by many institutions and organizations in areas that are considered important for hospitals and may cause disruptions in service delivery. Thus; contributions and improvements are made for beter quality, more effective and equitable service delivery by conducting hospital audits. In the study, the functioning of the audit, which should be in every health institution, and the types of audits are mentioned. In addition, institutions and organizations that evaluate the compliance of all health facilities operating in our country with standards and regulations are also mentioned.

Keywords: Hospitals, Audit, Hospital Audits.

1. GİRİŞ

Denetim, bir işin ya da bir çabanın kurallara uygunluğunu araştırmak ve sağlamak amacıyla, gözden geçirilmesi şeklinde yazılı ya da sözlü olarak yapılan bir eylem olarak adlandırılmaktadır (Demirkan, 1977). Yönetim sürecinin bir parçası olarak ele alınan denetim; yeni stratejilerin, politikaların ve hatta yeni bir yönetim felsefesinin belirlenmesi açısından hem yönetim faaliyetinin geribildirimini sağlayan, hem de mevcut örgüt yapısının dinamik bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayan önemli bir araçtır (Aslan, 2010). Ayrıca kurumların ve yönetimlerin başarısı, yapılan denetim ve değerlendirmeler sonucunda belirlenmektedir (Taymaz, 1994). Sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliği ve bu hizmetlerden

eşit yararlanmayı sağlayarak dengeli, kaliteli, sürdürülebilir bir sağlık hizmeti sunmak, kişilerin yaşam kalitesini ve hayat standardını yükseltmek sağlık sistemlerinin temel hedefini oluşturmaktadır. Bu nedenle sağlık hizmetleri ve bu hizmetleri sunanların denetimi önem arz etmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2020). Bu amaçla sağlık hizmetlerinde etkinliği ve verimliliği arttırmak için sağlık kurum ve kuruluşları, iç ve dış denetim türlerine tabi tutulmaktadır. Yapılan bu çalışmada; denetimin tanımı, amacı, denetim türleri ile Türkiye’de sağlık kurumlarının denetimini yapan kurum ve kuruluşlara değinilmiştir. Bu nedenden dolayı çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Denetim kavramının kökenleri çok eski tarihlere kadar dayanmaktadır. İnsanların toplum halinde yaşamaya başlaması ile denetim vazgeçilmez bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Sanayi Devrimi’nin getirdiği ekonomik büyüme, alınan kararların ve eylemlerin denetimine farklı bir boyut kazandırmıştır (Bozkurt, 2013). Bu nedenle denetim kavramının literatürde pek çok tanımı bulunmaktadır. Denetim genel anlamda murakabe etmek, kontrol etmek anlamlarını taşımaktadır (Aksoy, 2008). Denetim, iktisadi faaliyet ve olaylarla ilgili olayların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini araştırmak ve sonuçları ilgi duyanlara bildirmek amacıyla tarafsızca kanıt toplayan ve bu kanıtları değerleyen sistematik bir süreçtir (Güredin, 1998). Bir faaliyetin sonuçlarının mümkün olduğu kadar planlara uygun olmasını sağlamak amacıyla standartlar konması, elde edilen sonuçların bu standartlarla karşılaştırılması ve uygulamaların plandan ayrıldığı noktalarda düzeltme önlemlerinin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Sanal, 2002). Farklı bir ifadeyle ise denetim, örgütün amaçlarıyla işleyişi arasında uyum sürekliliğinin temel yaptırımı olarak tanımlanmaktadır (Fişek, 2011). 5227 sayılı Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı’na göre, *kurum ve kuruluşların faaliyet ve işlemlerinde hataların önlenmesine yardımcı olmak, çalışanların ve kuruluşların gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı hale gelmesine rehberlik etmek amacıyla; hizmetlerin süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine, kalite standartlarına göre; tarafsız olarak analiz etmek, karşılaştırmak, ölçmek; kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor haline getirerek ilgililere duyurmak denetim* olarak tanımlanmıştır (TBMM, 2004). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi denetim, bir kurumun belirli bir dönemine ait bilgilerinin bağımsız bir kişi tarafından toplanılıp, sonuçlarının değerlendirildiği ve bu sonuçların da rapor haline getirildiği kontrol mekanizmasıdır.

Denetimin en önemli amacı kaynakları ekonomik ve verimli kullanarak bireylerin ihtiyacına uygun, kaliteli hizmet sunmaktır (Kebeli, 2020). Mevcut duruma oranla daha iyi ve yararlıyı bulmak,

uygulama farklılığını gidermek, olumsuzlukları ortaya çıkarmak ve doğru kararlar almak denetimin diğer amacını oluşturmaktadır.

Denetim türleri çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Denetim gücünü aldığı anayasal erk bakımından; yasama denetimi, yargı denetimi ve idari denetim olmak üzere sınıflandırılmaktadır (Atay, 1997). Denetim konularına ve amaçlarına göre ise; finansal denetim, uygunluk denetimi, performans denetimi ve ekonomik denetim olmak üzere dörde ayrılmaktadır (Say, 2013). Ayrıca denetim yapanın denetlenen kurum ya da kuruluşa bağlı bakımından ise iç denetim ve dış denetim şeklinde ikili sınıflandırılması yapılmaktadır (Bozkurt, 2013).

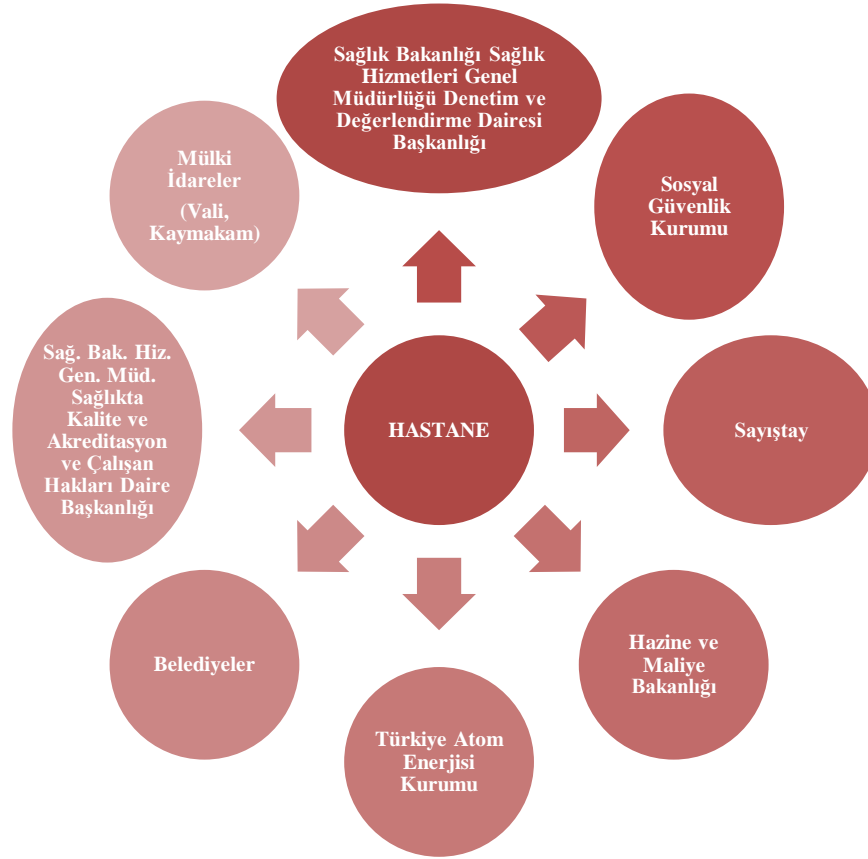
Tıp alanındaki ihtiyaç, beklenti ve teknolojik gelişmeler nedeniyle sürekli gelişen ve değişen sağlık hizmetleri ile sağlık politikalarının uygulanabilmesi için etkili denetim süreçlerinin kurulması ve yürütülmesi gerekmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2020). Sağlık kurumlarında denetim statüsüne göre iç ve dış denetim olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır (Sayım ve Temir, 2014).

3. İÇ DENETİM

Örgüte hizmet sunmak amacıyla, örgütün tüm faaliyetlerini incelemek ve değerlendirmek için örgüt içinde kurulmuş bağımsız bir değerlendirme fonksiyonuna *iç denetim* adı verilmektedir. İç denetim, finansal denetimi, uygunluk denetimini ve performans denetimini kapsamaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2011). Ayrıca iç denetim; işletme kaynaklarının işletme amaçları doğrultusunda kullanılması, faaliyetler hakkında düzenli, zamanlı ve güvenilir bilgi üretilmesi, işletme varlıklarının korunması, yolsuzluk ve usulsüzlüklerin önlenmesi hususlarında gerekli bilgileri sunan bir yönetim sistemidir (Akyel, 2010). Üst yönetim tarafından görevlendirilen uzman bir iç denetçi, kurumun tüm faaliyetlerini gözden geçirerek, süreçlerin etkinliğini ve verimliliğini değerlendirerek ve raporlanmasını sağlayarak yönetime yardımcı olduğu bir denetim türüdür. Böylece yönetim, hazırlanan bu rapor sayesinde değerlendirme yapmakta ve gerekli düzenlemelerde bulunmaktadır. İç denetim raporunda tespit edilen eksikliklerin düzeltilerek kurumun başarılı bir şekilde hedeflerine ulaşması sağlanmaktadır. Etkin bir iç denetim sistemi; işletme faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğinisaglaması, finansal raporların güvenilir üretilmesi, iş ve eylemlerinyasal mevzuata uygun yürütülmesi işlevlerinden dolayı önem arz etmektedir (Uzun, 2016). Ayrıca suiistimalleri önleme, işletme yönetiminin hatalı kararlar almasını ve bu yönüyle de işletme kaynaklarının israf edilmesini önlemektedir (Usul ve diğerleri, 2011).

4. DIŞ DENETİM

Kurumun kendi personeli olmayan denetçi kişilerden meydana gelen ve kurumla doğrudan bağı olmayan bağımsız ve farklı bir tüzel kişiliğe sahip denetim organı veya kişi tarafından denetlenmesine dış denetim denilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2011). Türkiye’de sağlık kurumlarını denetleyen birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Şekil-1’de Türkiye’de hastane denetimi yapan kurumların listesi yer almaktadır.

Şekil 1: Türkiye’de Hastane Denetimi Yapan Kurumlar

Kaynak: Say, B. (2013), Hastane Denetimleri, H. Sur ve T. Palteki içinde, *Hastane Yönetimi*. (s. 495-506) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri

Şekil-1’de belirtilen kurumların yaptıkları denetim biçimleri, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

4.1. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Denetim ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı

3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nun Ek 11’inci maddesi; “Sağlık hizmeti sunumu ile ilgili tüm iş ve işlemler Sağlık Bakanlığınca denetlenir.” şeklinde belirtilmiştir (Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, 1987). Sağlık Bakanlığı’na verilen denetim işlevinin yetki ve yaptırımları uygulama görevi

Olarak Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. *1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile sağlık kurum ve kuruluşlarının mevzuat ile belirlenen politika ve düzenlemelere uyumunu denetlemek, gerekli yaptırımları uygulamak, görev ve yetkisi Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir* (T.C. 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). Görev ve yetkiler Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hizmet Birimleri ve Görevleri Hakkında Yönerge kapsamında Denetim ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir (T.C. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hizmet Birimleri ve Görevleri Hakkında Yönerge, 2017). İl genelinde kamu ve özel hukuk tüzel kişilere ait sağlık kurum ve kuruluşlarının ilgili mevzuat ve bakanlık politika ve düzenlemeleri ile planlanan hedeflere uyumunu denetlemek ve gerekli yaptırımları uygulamak, izleme ve değerlendirme raporunu hazırlamak, yıllık il denetim planlarını ve denetim faaliyet raporlarını hazırlamak ve Bakanlığa sunmak görev ve yetkisi Sağlık Hizmetleri İzleme, Değerlendirme ve Denetim Birimi tarafından yürütülmesi belirtilmiştir (Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Kadro Standartları İle Çalışma Usul Ve Esaslarına Dair Yönerge Ek 2, 2019). Böylece sağlık kurum ve kuruluşlarının Bakanlık politika ve düzenlemelerine uyum yönünden denetlemek ve gerekli yaptırımları uygulamak görevi, *Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Denetim ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı*na verilmekte, görev ve yetki ise *İl ve İlçelerde Sağlık Müdürlükleri Sağlık Hizmetleri Başkanlığı Sağlık İzleme, Değerlendirme ve Denetim Birimi* eliyle yürütülmektedir. DENETİM VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKANLIĞI tarafından sağlık kurum ve kuruluşları olağan, olağandışı ve süre sonu denetimlerine tabi tutulmaktadır.

4.1.1. Olağan (Rutin) Denetim

İl sınırları içerisinde faaliyet gösteren tüm sağlık kuruluşları, İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri İzleme, Değerlendirme ve Denetim Birimlerinde görevlendirilen denetim ekipleri veya ilgili mevzuatta belirtilen komisyonlar tarafından *yılda en az bir kez* olmak şartıyla (mevzuatta aksi belirtilmedikçe) acil hastaya müdahale esasları, personel, tıbbi cihaz ve donanım, bina ve hizmet birimleri, malzeme ve ilaç standartları denetim planlarına uygun olarak denetlenmelidir. Ayrıca olağan denetimler sonucunda sağlık kurumlarında mevzuat ile belirlenen politika ve düzenlemelerde aykırılık olması durumunda gerekli yaptırımlar (idari para cezası, ruhsat veya izin iptali vb. gibi) İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri İzleme, Değerlendirme ve Denetim Birimi tarafından uygulanmaktadır. Yıllık denetim planında denetlenecek sağlık tesisleri, denetim konuları, denetim türleri, o yıl sonuçlanması planlanan denetim faaliyetleri gösterilmektedir. Ayrıca yeni açılan sağlık tesislerinin denetimi; ruhsat, faaliyet izni veya uygunluk belgesi onay tarihini takip eden 6. ayın sonunda yapılır ve bir sonraki yıla ait denetim planına dahil edilir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2020).

Özel sağlık kurum ve kuruluşların denetimleri ve gerekli yaptırımları “Özel Hastaneler Yönetmeliği” ile düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre: “Özel hastaneler, şikâyet, soruşturma veya Bakanlıkça yapılacak olağan dışı denetimler hariç olmak üzere, Müdürlükçe oluşturulan bir ekip tarafından düzenli olarak denetlenir. Müdürlükçe yapılacak denetimlerin sıklığı, denetimlerde görev alacak personelin nitelikleri ve sayısı ile kullanılacak denetim formlarına ilişkin hususlar Bakanlıkça belirlenir.” şeklinde belirtilmektedir (Özel Hastaneler Yönetmeliği, 2002).

4.1.2. Olağandışı Denetim

İhbar ve şikâyet üzerine veya yayınlar, elektronik ortam ve iletişim kanalları yardımıyla mevzuat ve Bakanlığın belirlediği düzenlemelere ve politikalara uyumlu olmayan bildirimler hakkında Bakanlık veya Müdürlüğe bağımsız ve habersiz olarak yapılan denetimdir. Denetim ekibi olağandışı denetimlerde denetimin konusu ile sınırlı olmak üzere inceleme yapmaktadır. İhbar ve şikâyete üzerine yapılan denetim, ihbar ve şikâyetin Müdürlük kayıtlarına girdiği (denetim merciine resmi olarak bildirildiği tarihten itibaren) tarihten itibaren *en geç otuz gün içerisinde* tamamlanır. Denetim ekibi, denetimin konusu ile sınırlı olmak üzere inceleme yapar (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2020).

4.1.3. Süre Sonu Denetimi

Olağan ve olağandışı denetimlerde tespit edilen eksiklik ve uygunsuzlukların giderilmesi için verilen süre bitiminde yapılan denetimdir. Süre sonu denetiminde sadece uygunsuzluğun giderilip giderilmediğine yönelik denetim yapılır. Uygunsuzlukların giderilmesi için verilen sürenin sona erdiği tarihten itibaren *en geç on beş iş günü* içerisinde yeniden tespit amacıyla yapılır. Denetim tutanağında “*süre sonu denetim*” olarak belirtilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Denetim, 2020).

4.2. Sosyal Güvenlik Kurumu

T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Sağlık Hizmeti Sunucularının Denetim Usul Ve Esasları hakkındaki 2011/42 sayılı Genelge ye istinaden 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73 üncü maddesine göre, “*Kurumumuzca sözleşmeli/protokollü sağlık hizmeti sunucuları tarafından genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere sunulan sağlık hizmetlerinin Kurum tarafından yayımlanan mevzuat ile sözleşme ve protokol hükümlerine uygun olarak verilip verilmediğinin aynı Kanunun 78 inci maddesine göre sağlık sosyal güvenlik merkezlerinin bulunduğu illerdeki sosyal güvenlik il müdürlüklerinde görevli personel tarafından denetim ve kontrollerinin yapılması*” gerektiği belirtilmiştir. Sağlık kurumlarını denetlemek için görevlendirilen denetim ekibi, sağlık sosyal güvenlik

merkezinde çalışan merkez müdürü ile merkez müdürlüğündeki sağlık hizmetleri sınıfındaki personel veya diğer görevli personel olmak üzere en az iki sosyal güvenlik personelinin oluşmaktadır. Ayrıca sağlık kurum ve kuruluşları ile eczane ve optisyenlik müesseseleri için olmak üzere birden fazla ayrı ayrı kurulabilir (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2011). SOSYAL GÜVENLİK KURUMU tarafından sağlık hizmeti sunucuları hakkında *ihbar ve şikâyete bağlı denetim, gerekçeli denetim ve planlı denetim* olmak üzere üç şekilde denetim yapılmaktadır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2011).

4.2.1. Gerekçeli Denetim: Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmiş olan yöntemler veya Genelgenin 8 inci maddesine göre İl Müdürlüğü tarafından tespit edilen hususlar ile ilgili olarak sağlık hizmet sunucuları hakkında yapılması gereken denetimdir. Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü, gerekçeli denetim yapılması gereken sağlık hizmet sunucularına ait bilgileri, her ay yazılı ve/veya elektronik ortamda Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'ne göndermektedir.

4.2.2. İhbar ve Şikâyete Bağlı Denetim: Sağlık hizmet sunucuları hakkında, genel sağlık sigortalısı ile bunların bakmakla yükümlü oldukları ya da üçüncü kişiler tarafından Kuruma yazılı, ALO 170 veya elektronik ortamda gönderilen ihbar ve şikâyetlerde belirtilen hususların incelenmesi ve araştırılması ile ilgili olarak yapılması gereken denetimdir. İhbar ve şikâyete konu hususların araştırılması ve incelenmesi ihbar ve şikâyetin Kurum *kayıtlarına girdiği tarihten itibaren iki ay içerisinde* tamamlanır.

4.2.3. Planlı Denetim: İhbar ve şikâyete bağlı ya da gerekçeli denetimi yapılmamış sağlık kurumları ile optisyenlik müesseseleri hakkında Kurumca yayımlanan mevzuat ve sözleşme/protokol hükümlerine göre *iki yılda en az bir defa* yapılması gereken denetimdir.

SGK tarafından Sağlık Kurum ve Kuruluşlarının Denetime Alınma Usulleri

- Kurum müfettişlerince yürütülmekte olan inceleme ve soruşturmalar neticesindeki denetim taleplerinin olması,
- Sağlık hizmeti alan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler veya üçüncü şahısların usulüne uygun ihbar ve şikâyetlerin olması,
- Hasta sayısı, ortalama maliyet ve toplam fatura tutarlarında aylar itibarıyla normal olmayan artışların tespit edilmesi,
- Acil poliklinik hasta sayısında fazlalık veya artış tespit edilmesi,
- Acil ve diğer polikliniklerde aynı gün kaydı olan hastalarda artış tespit edilmesi,
- Aynı hastalara ait sağlık hizmetlerinin, aynı veya farklı sağlık hizmeti sunucularından çok sayıda faturalandırıldığının tespit edilmesi,

- Sağlık hizmet sunucuları tarafından usulsüz olarak işlem yapıldığının ve Kuruma fatura edildiğinin fatura inceleme birimlerince tutanakla tespit edilmesi,
- Branş dışı muayene ve tetkik işlemlerinde fazlalık tespit edilmesi,
- Yatan hasta sayısı ve yatış sürelerinde artış tespit edilmesi,
- Sağlık Uygulama Tebliğine aykırı rapor ve tedavilerin düzenlendiğinin tespit edilmesi,
- Fazla sayıda tetkik ve tahlillerin yapıldığının tespit edilmesi,
- Sunulmayan sağlık hizmetinin Kuruma fatura edildiğinin tespit edilmesi,
- Faturaya dayanak oluşturan belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin tespit edilmesi,
- Sağlık Uygulama Tebliğinde yer almayan veya Kurumla yaptığı sözleşmede taahhüt etmediği sağlık hizmetinin Kuruma fatura edildiğinin tespit edilmesi,
- Tesis ve branş bazında sağlık hizmetine ait toplam tedavi bedelleri içerisinde tıbbi malzeme tutarlarında belirgin artışın tespit edilmesi,
- Sağlık hizmet sunucusunun aynı ameliyat, girişimsel işlem, tetkik, muayene ve tedavi işlemlerinin toplam tedavi tutarı içerisinde yüksek oranda yer aldığı tespit edilmesi,
- Endikasyon dışı tedavi ya da girişimsel işlemlerin fatura edildiğinin tespit edilmesi,
- Fatura veya eki belgeler üzerinde tahrifat yapıldığının tespit edilmesi, ve benzeri durumlarda denetim birimi tarafından sağlık hizmeti sunucusu hakkında görev emri hazırlanır (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2011).

4.3. Sayıştay

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur (T.C. Sağlık Bakanlığı 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, 2020). Sağlık kurumlarının mali rapor ve tabloları, gelir, gider ve mali yönetimleri Sayıştay'ın denetim kapsamına girmektedir. Böylece her yılın sonunda, bir önceki döneme ait rapor hazırlamakta, finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki tespitlerine yer vermektedir.

Sayıştay tarafından yapılandırılan denetim görüşünün dayanakları aşağıdaki gibidir;

- Sağlık Tesislerinde Kullanılan Bazı Cerrahi Setlerin Tüketim Malzemesi Olarak Muhasebeleştirilmesi
- Bilançoda Mali Duran Varlıklar Hesap Grubunda Kayıtların Hatalı Yapılması

- Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Diğer Duran Varlıklar Grubunda Kayıtların Hatalı Yapılması
- Kişilerden Alacaklar Hesabının Hatalı Muhasebeleştirilmesi
- Şehir Hastanelerinin Muhasebe İşlemlerinde Karşılaşılan Sorunlar

4.4. Hazine ve Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu

Sağlık sektöründe faaliyet gösteren kurumların (özel hastaneler, poliklinik, ilaç firmaları, medikal alet ithalat-ihracatçıları vb.) daha kapsamlı şekilde vergi incelemesine tabi tutulması ve Sosyal Güvenlik Kurumundan, şahıslardan ve özel sigorta şirketlerinden elde ettikleri gelirleri beyan etmemek ya da düşük göstermek suretiyle sebep oldukları muhtemel vergi kayıp ve kaçığının tespiti ve önlenmesine yönelik görüş ve öneriler oluşturmak amacıyla sağlık kurumlarına Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından vergi müfettişleri görevlendirilerek denetimler gerçekleştirilmektedir (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2021 Yılı Performans Programı, 2021).

4.5. Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

Sağlık kurumları; iyonlaştırıcı radyasyon cihazları, radyoaktif maddeler ve benzeri radyasyon kaynaklarını, yetkilendirilen kişilerce ve radyasyon güvenliğine ilişkin mevzuat hükümlerince Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesi tarafından denetlenmektedir. Denetimler resmi tatil günleri de dâhil olmak üzere yılın herhangi bir günü ve günün herhangi bir saatinde haberli veya habersiz olarak yapılabilir. Radyasyon güvenliğine ilişkin mevzuat hükümlerince en az iki denetim görevlisi denetim yapmaktadır (Radyasyon Güvenliği Denetimleri ve Yaptırımları Yönetmeliği, 2010).

Planlanması gereken denetimlerde aşağıdaki hususlar önem arz etmektedir:

- Radyasyon uygulamalarının yürütüldüğü yer, tesis ve çevre alanlar ile radyasyon kaynakları radyasyon güvenliği ve emniyeti yönünden incelenir.
- Gerekli radyasyon ölçümleri yapılır.
- Radyasyon güvenliğine ilişkin bilgi, belge, rapor ve tutulması gereken kayıtlar incelenir.
- Radyasyon güvenliğine ilişkin mevzuat hükümlerine uyulup uyulmadığı, yetkilendirme koşullarının ve devamlılığının sağlanıp sağlanmadığı incelenir.
- Radyasyona maruz kalan çalışanların ve toplumun radyasyondan korunmasını sağlamak üzere alınan önlemler ile tehlike durumuna ilişkin planın yeterliliği ve güncelliği incelenir.

- Olağan dışı olayların saptanmasına, değerlendirilmesine, yapılan müdahaleye ve olayın tekrarlanmaması için alınan önlemlere ilişkin kayıt, belge ve raporlar incelenir (Radyasyon Güvenliği Denetimleri ve Yaptırımları Yönetmeliği, 2010).

Yapılan denetim sonunda kurumun denetim işlemlerini yürüten personel tarafından rapor düzenlenir. Yetkilendirilen kişinin denetimine ilişkin raporun değerlendirilmesi sonucunda, tespit edilen eksiklikler denetlenene yazılı olarak bildirilir ve eksikliklerin giderilmesi için en fazla 3 (üç) ay süre verilir. Belirlenen eksiklikler nedeniyle radyasyon güvenliğinin sağlanamadığı değerlendirilirse eksiklikler giderilene kadar radyasyon uygulaması geçici olarak durdurulur. Tespit edilen hususların verilen sürede tamamlanması durumunda geçici durdurma kararı kaldırılır. Verilen sürede eksikliklerin giderilmemesi durumunda lisans iptal edilir (Radyasyon Güvenliği Denetimleri ve Yaptırımları Yönetmeliği, 2010).

4.6. Belediyeler

Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 25.01.2017 tarihli ve 29959 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile belediyelere birtakım yükümlülükler verilmiştir. Buna göre; *büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyesi olmayan yerlerde ise belediyeler; tıbbi atık oluşumuna neden olan sağlık kuruluşları ile bunların tıbbi atık miktarları ve geçici depolama sistemleri, tıbbi atıkların toplanması ve taşınmasında kullanılacak ekipman ve araçlar, toplama rotaları, araç temizleme ve dezenfeksiyon, kaza anında alınacak önlemler ve yapılacak işlemler, sorumlular, eğitim ve tıbbi atıkların bertarafında uyguladıkları sistemler ile atık işleme tesisinin durma, bakım ve arıza durumlarında tıbbi atığın gönderileceği atık işleme tesisine ilişkin bilgiler başta olmak üzere detaylı bilgileri içeren Tıbbi Atık Yönetim Planı’ni hazırlamak ve uygulamak zorundadırlar.* Belediyelerin bir diğer sorumluluğu ise; sağlık kuruluşlarında toplanan, taşınan ve bertaraf edilen tıbbi atık miktarını kayıt altına almaktır. Ayrıca belediyeler, kayıt altına aldığı miktarları yılsonu itibarıyla valiliğe bildirmektedir. Talep edilmesi halinde de Bakanlığın incelemesine açık tutmaktadır (Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 2017). Bu nedenle sağlık kurumlarında tıbbi atıkların uygulanmasının mevzuata uygun olup olmadığını belirlemek için sağlık kurum ve kuruluşlarına bilgilendirmeler, denetimler ve uyarılarda bulunmaktadır.

4.7. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon ve Çalışan Hakları Daire Başkanlığı

Sağlık Bakanlığı; üniversite, kamu ve özel hastanelerin kalite değerlendirmelerini *Sağlıkta Kalite Standartları* merkezi değerlendirme programı çerçevesinde belirlenen kriterler doğrultusunda *Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon ve Çalışan Hakları Daire Başkanlığı* tarafından görevlendirilen denetim

ekiplerince yapılmaktadır. 27.06.2015 tarih ve 29399 sayılı “Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” doğrultusunda Bakanlıkça hazırlanan sağlıkta kalite göstergeleri Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Dairesi Başkanlığının resmi internet sitesinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı Gösterge Yönetimi Rehberi, 2020).

Bakanlık tarafından, sağlık kurum ve kuruluşları sağlıkta kalite standartları doğrultusunda değerlendirilmektedir. Sağlıkta kalite standartlarının hazırlanması, değerlendirme süreci ve değerlendiricilerin belirlenmesine ilişkin tüm iş ve işlemler Genel Müdürlük tarafından yürütülmektedir. Sağlık kurum ve kuruluşları, sağlıkta kalite standartları ve rehberlerinin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra sorumlu tutulurlar. Değerlendirmeler her yıl, Bakanlığın önceden belirlediği tarihte ve Genel Müdür tarafından yayımlanan Sağlıkta Kalite Standartları Değerlendirme Rehberine uygun olarak gerçekleştirilir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, 2015). Kalite göstergeleri, sağlıkta kalite değerlendirmeleri kapsamında değerlendirilir. Her bir gösterge için ölçme, analiz ve iyileştirme süreçleri ayrı ayrı ele alınarak ilgili gösterge bazında karşılanma düzeyi belirlenmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Gösterge Yönetimi Rehberi, 2020). Sağlık kurum ve kuruluşlarında kalite puanı, Genel Müdürlükçe yayımlanan sağlıkta kalite standartları puan hesaplama rehberine uygun şekilde hesaplanır. Sağlık kurum ve kuruluşlarının ilgili yılda aldıkları kalite puanları takip eden yılın sonuna kadar geçerlidir. Bakanlık, sağlık kurum ve kuruluşlarının kalite puanlarını ilan edebilir. Bu ilanın takip eden yılın ilk üç ayında yapılması esastır. İlgili yıldaki kalite puanı 95 ve üstü olan kurum ve kuruluşlar, öz değerlendirme sonuçlarını takip eden yılın Ocak-Haziran ayları arasında Bakanlığa göndermeleri durumunda o yıl değerlendirme yapılmaz ve mevcut kalite puanının geçerliliği devam eder. Ancak kurum ve kuruluşun talebi üzerine yeniden değerlendirme de yapılabilir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, 2015). Ayrıca sağlık kurumları, sağlık hizmet alanı kapsamında güncellenen göstergelerin takibi ve izlenmesi gereken, yapı, süreç ve sonuç odaklı ölçüm araçları olan göstergelere ilişkin verileri Türkiye Sağlıkta Kalite Göstergeleri Sistemine (TÜR-GÖS) girilmesinden sorumludur (T.C. Sağlık Bakanlığı Gösterge Yönetimi Rehberi, 2020).

Sağlıkta Kalite Standartları hastaneler için kurumsal hizmetler, hasta ve çalışan odaklı hizmetler, sağlık hizmetleri, destek hizmetleri ve gösterge yönetimi olarak beş boyutta ele alınmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları-Hastane, 2020). Aşağıda belirtilen bu boyutlar, kamu ve özel hastanelerin yapısını ve tüm bölümlerini kapsayacak şekilde bir bütün olarak incelenmelidir.

Kurumsal Hizmetler Boyutu; Hastanede, tüm çalışanların yer aldığı etkin bir kalite yönetim yapılanması meydana getirerek, kaliteli hizmet sunumuna ilişkin faaliyetlerin sistemli bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere hazırlanmış standartlar içeren bölümlerden oluşan boyuttur. Bu boyut

kurumsal yapı, kalite yönetimi vb. gibi bölümlerden meydana gelmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları- Hastane, 2020).

Hasta ve Çalışan Odaklı Hizmetler Boyutu; Hastaların temel haklarını, güvenliğini ve memnuniyetini, çalışanların ise sağlıklı bir çalışma yaşamı içinde olmalarını sağlamak, sunulan hizmetlere hasta ve çalışan perspektifinden bakmak amacıyla hazırlanmış bölümlerden (hasta deneyimi, hizmete erişim vb. gibi) oluşmaktadır. Bu boyut hasta deneyimi, hizmete erişim, yaşam sonu hizmetleri vb. gibi standartlardan oluşmaktadır(T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları- Hastane, 2020).

Sağlık Hizmetleri Boyutu; Hastanede verilen tüm tıbbi hizmet süreçlerinin SKS Hastane hedefleri kapsamında verilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmış standartlar içeren bölümlerden oluşan boyuttur. Bu boyutta yer alan bölümler Alan ve Süreç Bazlı Sağlık Hizmetleri olmak üzere kendi içinde iki kategoriden oluşmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları-Hastane, 2020).

Destek Hizmetler Boyutu; Tıbbi hizmet süreçlerinin güvenliğini ve sürekliliğini sağlamaya yönelik gerekli alt yapıyı oluşturmak amacıyla hazırlanmış bölümlerden oluşmaktadır. Bu boyut tesis yönetimi, otelcilik hizmetleri, atık yönetimi vb. gibi hizmetlerden oluşmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları-Hastane, 2020).

Gösterge Yönetimi Boyutu; Hizmet sunum performansını sürekli izleyerek kalite iyileştirme süreçlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla hazırlanmış göstergelerin izlenmesi bölümünden oluşmaktadır. Bu bölümde Bakanlık tarafından yayınlanan SKS göstergelerine atıfta bulunmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite Standartları-Hastane, 2020).

4.8. Hastanelerin Akreditasyon Standartlarına Uygunluğunun Denetlenmesi

Akreditasyon, “*Bir sağlık kuruluşunun, önceden belirlenmiş ve yayınlanmış standartlara uygunluğunun, herkesçe kabul gören tüzel bir kişilik tarafından değerlendirilip onaylandığı resmi bir süreç*” olarak tanımlanmaktadır (Rooney ve Van Ostenberg, 1999). Sağlık sisteminin önemli bir parçasını oluşturmakta, sağlık bakım kalitesini iyileştirmede ve arzu edilen seviyelere yükseltmede rol oynamaktadır (Shaw ve diğerleri, 2010).

Dünyada ve ülkemizde sağlık kurum ve kuruluşlarını akredite eden uluslararası pek çok akreditasyon kuruluşları bulunmaktadır. Sağlık hizmetlerinde akreditasyon ilk kez Amerika’da 1913 yılında Amerikan Tabipler Birliği’nin geliştirdiği hastane standartları ile başlatılmış, 1952 yılında Joint Commision for Accreditation of Health Care Organizations (JCAHO) çatısı altında kurumsallaşmıştır.

Günümüzdeki ismi The Joint Commission (JCI), Amerika Birleşik Devletleri'nin en eski ve en büyük akreditasyon kuruluşu olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir (The Joint Commission, 2018). 1958'den beri faaliyetlerini yürüten, bağımsız bir kuruluş olan ve kar amacı gütmeyen Accreditation Canada'nın (AC) 5 farklı alanda akreditasyon programı bulunmaktadır (Accreditation Canada, 2018). 1974 yılında kurulan The Australian Council on Healthcare Standards (ACHS), sağlık kuruluşlarını Ulusal Güvenlik ve Kalite Sağlık Hizmetleri Standartları ile akredite etme yetkisine sahip olan bir kuruluştur (ACHS, 2018). Ayrıca Uluslararası Sağlık Hizmetleri Kalite Derneği (ISQua); Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu (ISO); Uluslararası Akreditasyon Forumu (IAF); Uluslararası Laboratuvarlar Akreditasyon Birliği (ILAC); Avrupa Akreditasyon Birliği (EA); Avrupa Standardizasyon Kuruluşu (CEN); Avrupa Kalite Kuruluşu (EOQ); Amerika Akreditasyon Birliği (IAAC); Güney Amerika Akreditasyon Geliştirme Birliği (SADCA); Asya-Pasifik Akreditasyon Birliği (APLAC); Kanada Sağlık Hizmetleri Akreditasyonu Konseyi (CCHSA); Almanya Akreditasyon Kurumu (DAkKS); Türkiye Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK); Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü (TÜSKA); Türkiye Sağlık Enstitüsü (TÜSEB) faaliyet gösteren akreditasyon örgütü ve kuruluşu arasında gösterilmektedir (Bayram ve Şen, 2013).

Ülkemizde ise sağlıkta akreditasyon konusundaki çalışmalar Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu alanda daha sonra Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) çatısı altında Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü Sağlıkta Akreditasyon Standartları (TÜSKA) kurularak akreditasyon faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanmıştır. Kapsamda öncelikle TÜSKA tarafından ilk akreditasyon programı olan Hastane Akreditasyon Programı'nda ISQua tarafından akredite edilen sağlıkta akreditasyon standartları kullanılmaktadır. Ayrıca ISQua tarafından akredite edilen Denetçi Eğitim Programını başarıyla tamamlayan denetçiler akreditasyon denetimlerini gerçekleştirmektedirler (Beylik, 2018).

Ülkemizde Hastane Akreditasyon Programına başvurmak isteyen hastaneler öncelikle TÜSKA net Akreditasyon Yönetim Sistemi üzerinden kurumsal üye olmaları gerekmektedir. TÜSKA net Akreditasyon Yönetim Sistemine üye olan hastaneler, bu sistem aracılığı ile Hastane Akreditasyon Program Rehberi ve Hastane Akreditasyon Standartları Uygulama Rehberine ulaşabilmektedir. Akreditasyon başvuruları da TÜSKA net üzerinden gerçekleştirilmektedir. Hastane, TÜSKA net üzerinden Sağlıkta Akreditasyon Standartları Hastane Seti çerçevesinde öz değerlendirme raporunu TÜSKA'ya sunmakta, standartlar ve ilgili değerlendirme ölçütlerine yönelik karşılanma düzeyi kararını (karşılıyor, kısmen karşılanıyor, karşılanmıyor) vermektedir. Bu karara yönelik kanıtlar (ilgili dokümanın sunulması ve/veya uygulamanın anlatılması) ayrıntılı olarak sunulmaktadır. Hastane tarafından gönderilen öz değerlendirme raporu, TÜSKA tarafından 1 ay içerisinde incelenmektedir.

Öz değerlendirme sonucuna göre standartların en az %85 oranında karşılanması durumunda hastane için akreditasyon denetimi planlanmaktadır. Denetim sonucunda, standartları %100 oranını karşılayan hastaneler Akreditasyon Yürütme Kurulu kararı doğrultusunda akredite edilmektedir. Akreditasyon geçerlilik süresi, Akreditasyon Yürütme Kurulu tarafından verilen karar tarihinden itibaren 3 yıldır. Ayrıca akredite olan hastaneler, 3 yıl süresince her yıl ara denetimden geçmektedirler (Cengiz, 2018).

4.9. Mülki İdareler

İllerde ve ilçelerde görev yapan mülki idare amirleri (Vali, Kaymakam) de zaman zaman hastane denetimleri yapmaktadır (Say, 2013).

5. SONUÇ

Denetim, gerekli olan kanıt ve bilgilerin toplanması, toplanan bilgilerin değerlendirilmesi, yapılan değerlendirme sonuçlarına göre denetim görüşüne ulaşılması ve görüşün denetim raporu ile ilgili yerlere iletilmesi aşamalarını içermektedir. Yapılan işin tamamlanıp tamamlanmadığı denetim sonunda belli olduğundan dolayı denetim kurumlar için vazgeçilmez bir gerekliliktir (Akyel, 2010).

Sağlık hizmet sunumunun büyük bir kısmını karşılayan hastaneler, sağlığın korunması ve iyileştirilmesinde önemli bir hizmet kuruluşudur. Sağlık hizmetleri maliyetlerinin yüksek olması, sürekli gelişen sağlık teknolojisine sahip olması, farklı alanlarda çalışan ve eğitim düzeyleri farklı personeli bünyesinde bulundurması nedeniyle hastanelerin idare ve işleyişinin de karmaşık ve zor olması kaçınılmaz bir sondur. Birçok tıbbi, idari ve mali yapının birlikte ve birbirine bağlı olarak yürütülmesi sonucunda aksaklıklar ve eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Hastaneler mevzuatlara uygun hareket edebilmek, kendilerini yenileyebilmek, amaçlarını gerçekleştirmek için iç ve dış denetim süreçlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan denetimlerde ilgili mevzuatta belirlenen politika ve düzenlemelere uymayan sağlık kurumları para cezası, ruhsat veya iznin iptali, kuruluşun faaliyetten men edilmesi vb. gibi yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Ayrıca kurumlara, belirlenen düzenlemeler doğrultusunda eksikliklerini gidermek için belli bir süre verilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Bu durumlarla karşılaşmamak için hastane denetimleri, hastane yönetimi ve çalışanları tarafından vazgeçilmez ve hayati derecede bir zorunluluk olarak görülmelidir. Hastanelerin amaçlarına daha kolay ve sağlıklı şekilde ulaşmaları için sağlık hizmetlerinin hukuk kuralları içerisinde, sürekli gelişen, insan odaklı, hesap verilebilir, tarafsız ve verimli bir şekilde yürütülmesi anlayışına dayanan denetim sistemi oluşturulmalıdır. Ayrıca hastane işletmelerine yapılan incelemeler ve denetimler; hata ve yanlış uygulamaları tespit etmek, rekabet gücünü geliştirmek, hastalara ve hasta yakınlarına daha kaliteli ve daha düşük maliyetli sağlık hizmeti verilebilmek, yasa dışı uygulamaları azaltmak ve kurumun planlamayı hedeflediği politika ve programlara yön vermek vb. gibi yararlar sağlamaktadır.

Bu nedenledenetimler sadece hesap verme olarak görülmemeli, kurumun imajını ve güvenirliliğini belirlenmesi ile gelişmesinde rol oynadığı unutulmamalıdır. Kurumun, çalışanlarını denetimin amacı ve önemi hakkında bilgilendirerek katılımlarını sağlanmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Accreditation Canada, <https://accreditation.ca/intl-en/> Erişim Tarihi: 30.05.2021.
- Aksoy, M. (2008). *Kamuda İç Kontrol, İç Denetim*, Ankara: Muhasebat Kontrolörleri Yayını.
- Akyel, R. (2010). Türkiye’de İç Kontrol Kavramı, Unsurları ve Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 17 (1), 83-98.
- Aslan, B. (2010). Bir Yönetim Fonksiyonu Olarak İç Denetim. *Sayıştay Dergisi*, 77, 63-86.
- Atay, C. (1997). *Devlet, Yönetim ve Denetim*. Bursa: Marmara Kitabevi.
- Bayram, L., Şen, Ş. (2013). *Laboratuvarda Kalite Yönetim Sistemi ve Akreditasyon*. Ankara: Egm-Kriminal Dairesi Başkanlığı Yayını.
- Beylik, U. (2018). Sağlıkta Akreditasyon Denetim Yöntemi: Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü Uygulaması. *Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Dergisi*, 6-13.
- Bozkurt, P. (2013). Denetim Kavramı ve Denetim Anlayışındaki Gelişmeler. *Denetim*, 12, 56-62.
- Cengiz, C. (2018). Sağlık Hizmetlerinde Akreditasyon Programları ve TÜSKA. *Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Dergisi*, 21-26.
- Demirkan, U. (1977). *Kamusal Mali Denetim*, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Neşriyatı, No:172
- Fişek, K. (2011). *Yönetim*, Ankara: Kilit Yayınları.
- Güredin, E. (1998), *Denetim*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Kebeli, A. (2020). Kamu İç Denetiminde Performans Denetiminin Yeri. *Denetim*, 10,20, 5-34.
- Sanal, R. (2002). *Türkiye’de Yönetimsel Denetim ve Devlet Denetleme Kurulu*. TODAİE Yayınları, No: 314.
- Sayım, F., Yıldırım, T. (2014). Kamu Hastanelerinde Mevzuat Ve Uygulama Açısından Faturalamaya Yönelik Kayıtlama ve Denetim Süreçlerinin İlişkisi. 8. Sağlık ve Hastane İdaresi Hastanesi Kongresi, Lefke, Kıbrıs 10-12 Eylül, 383-394.
- Rooney, A. L., Van Osternberg, P. R. (1999). *Licensure, Accreditation and Certification: Approaches to Health Services Quality*, April.
- Shaw, C., Groene, O., Mora, N., Sunol, R. (2010). Accreditation And ISO Certification: Do They Explain Differences In Quality Management In European Hospitals. *International Journal For Quality In Health Care*, 22(6), 445-451.
- Say, B. (2013), Hastane Denetimleri, H. Sur ve T. Palteki içinde, *Hastane Yönetimi*. (s. 495-506) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Taymaz, H. (1994). *Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No: 113
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2021). T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2021 Yılı Performans Programı. Ankara.
- T.C. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hizmet Birimleri ve Görevleri Hakkında Yönerge, 2017.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Kadro Standartları İle Çalışma Usul Ve Esaslarına Dair Yönerge Ek 2, 2019.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Dairesi Başkanlığı. (2020), Sağlıkta Kalite Standartları Gösterge Yönetimi Rehberi, Ankara, ISBN: 978-975-590-770-3.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı.(2011) İnceleme ve Soruşturma Rehberi, Ankara.
- T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü. (2011), Sağlık Hizmeti Sunucularının Denetim Usul ve Esasları Hakkındaki 2011/42 Sayılı Genelge.

- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Dairesi Başkanlığı. (2020), Sağlıkta Kalite Standartları Hastane, Ankara, ISBN: 978-975-590-766-6 .
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Denetim ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı. (2020), Sağlık Hizmetlerinde Denetim, Ankara.
- TBMM.(2004), Kamu Yönetimi Temel İlkeleri Ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun. The Joint Commission, <https://www.jointcommission.org/> Erişim Tarihi: 04.06.2021.
- Uşul, H., Titiz, İ., Ateş, B.A. (2011). İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetimin Oluşumundaki Etkinliği: Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 48-54.
- Uzun, A. K. (2016). Kamu Yönetiminde İç Kontrol ve İç Denetim Yaklaşımı. *Denetim*. 59-65.
- 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018.
- 2470 Sayılı Özel Hastaneler Yönetmeliği, 2002.
- 27658 Sayılı Radyasyon Güvenliği Denetimleri ve Yaptırımları Yönetmeliği, 2010.
- 29399 Sayılı T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik, 2015.
- 29959 Sayılı Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, 2017.
- 3359 Sayılı T.C. Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, 1987.